

geven door het ontvoeren van Zijn lijk, thans komen zij te staan voor de onweerlegbare waarheid van Jezus' woorden, door de daadwerkelijke vervulling als zodanig bevestigd, voor de dwaasheid van hun eigen ongelooft, en voor de ondoeltreffendheid van hun tegenmaatregelen.

Want mogen zij Jezus' zelfgetuigenis zoo min als dat van Johannes den Dooper aangaande Hem hebben aanvaard, God de HEERE heeft thans voor getuigen aan hun adres gezorgd, welke zij niet geen mogelijkheid als zodanig kunnen desavoueren en wraken als betrouwbare zegelieden.

Hij vangt de wijzen in hun arglistigheid. Wat waren zij voldaan geweest, toen zij van Pilatus hadden weten gedaan te krijgen, dat zij Jezus' graf onder militaire bewaking mochten plaatsen. Konden zij discipelen alvast geen valsche spel spelen, en wilden zij welken zien, wat er van zijn profetie der opstanding komen zou.

Mogelijk hebben zij zichzelf wel wijs gemaakt, dat ook wanneer in het uiterste geval Jezus werkelijk uit de dooden zou opstaan, de soldaten hem wel weer spoedig zouden hebben ingerekend. Men kan nu eenmaal van den ongelooft-tot-iedere-prijs de zotste dingen verwachten.

Van hun standpunt echter gezien hebben zij gedaan wat ze konden; alle troeven, die ze hadden, zorgvuldig uitgespeeld, zoodat zij het wel winnen moesten, meenden ze. Ook in deze was van toepassing het Woord van den Heiland: „de kinderen dezer wereld zijn voorzigtiger, meer uitgeslagen, dan de kinderen des lichts in hun geslacht”. Terwijl immers het woord van hun Meester aangaande Zijn opstanding uit de dooden Zijn vijanden niet met rust laat, komt het in de gedachten der discipelen zelfs niet op, maar is voor hen de eenige vraag hoe zij Zijn lijk zoo goed mogelijk verzorgen kunnen.

Toch, met al hun voorzichtigheid en uitgeslagen schranderheid staan de Overpriesters en hun consorten onder het voorzienig bestel van God, Die hen zelf doet zorgen voor betrouwbare getuigen van Jezus' opstanding en hen zoo huns ondanks dienstbaar stelt aan de volvoering van Zijn raad.

Of zij dien nacht rustig zullen geslapen hebben? Neen zeker, zij geloofden niet in Jezus' woord aangaande Zijn opstanding, maar dit sluit niet uit, dat zij er toch diepinnig bang voor waren; al waren zij het zich ook niet bewust en wilden zij het zich ook niet bekennen, maar zouden zij het een ieder ten stelligste bestrijden.

Wanneer die bewuste drie dagen maar eenmaal goed en wel om waren, dan was het gevaar wel geweken en konden zij er gerust op wezen, dat zij de zaak van Jezus van Nazareth voor goed meester waren. Maar tot zoolang moesten zij op iedere gebeurtenis bedacht en voorbereid zijn.

Daarom, de discipelen van Jezus mogen dien eersten dag der week vroeg in de weer zijn geweest om hun

geliefden Meester den laatsten liefdedienst te bewijzen, me dunkt, die wachters, welke in den vroegen morgen zoo hals over kop van het graf waren weggevlucht, zij hebben de Overpriesters ook niet meer in bed aangehouden. Ook zij zijn dien eersten dag der week wel vroeger dan anders op geweest, niet gerust als zij er op waren, dat er dien derden dag niets bijzonders gebeuren zou.

Ge kunt u dan ook voorstellen, hoe verbijsterd ze moeten hebben gestaan, toen zij daar die ontstelde wachters vóór zich zagen, die met hun ontdane en verwezen gezichten hun reeds voldoende zeiden, nog vóór zij een woord hadden kunnen uitbrengen.

Hier was geen twijfel mogelijk; deze immer-onverschrokken soldaten, bevend over al hun leden, met de lijkkeur-van-de-schrik nog op het gelaat, zij zijn met een bovenaardsche werkelijkheid in aanraking gekomen. Met geen mogelijkheid zullen zij deze getuigen kunnen logenstraffen.

En als zij hen dan eenmaal aan het spreken hebben, dan krijgen zij te hooren, hoe heel hun goede voorzorg op een groot fiasco is uitgelopen. Hoe niet vreesachtige discipelen een armzalige poging hebben gewaagd om Jezus' woord een schijn van vervulling te schenken, door zijn lijk stiekem weg te moffelen, maar onder een groote aardbeving een blinkend witte engelgeduante als een bliksem was neergedaald, en met vluchtig gebaar den steen van de deur van het graf had afgewenteld, zich niet bekreunend om eenigerlei zegel, en zich in majestieus rust en onbevangeheid daarop gezet, alsof er geen soldaten in velden of wegen waren te zien.

Wij weten niet of de wachters nog gelegenheid hebben gehad waar te nemen, dat het graf leeg was. In ieder geval was dit ook voor de Overpriesters overbodig. Zij wisten ook zonder dat genoeg. Jezus had toch de waarheid gesproken. Hij was toch hun meerdere gebleken. Ze waren dus nog niet van Hem af.

Bittere tijd van bitse vlegels, nacht- en grafwerk, zerk noch zegels, noch al 't woelende gebaar van Uw priesterlijke schaar, kunnen 't groote licht niet keeren, dat er op den dag des Heeren, eer men 't licht des hemels zag, doorbreekt tot zoo heldren dag.

Neen, dit zegt hun de engel niet. Magistraal is zijn negeeren van die wachters. Zij bestaan er gewoonweg voor hem niet. Zij krijgen dan ook geen enkele boodschap voor de Overpriesters mee. Die hebben Mozes en de Profeten, ook het getuigenis van den allerhoogsten Profeet..... meer woorden worden aan hen niet verspild.

Wat zij alleen nog ontvangen is hetgeen Jezus hun eenmaal had toegezegd, n.l. het teeken van Jona, den profeet.

Groningen.

J. GROEN.

KERKELIJK LEVEN

Pluriformiteit, volstrekt geen gangbare leëring ¹⁾ (1)

Een leus is nog geen leëring. En daar willen we het nu eens over hebben. We stelden in een vorig artikel de vraag: wéét iemand echt, wat onder „pluriformiteit der kerk” werkelijk verstaan wordt? Er wordt druk over gepraat, maar heeft men een enigszins afgeronde meening over het onderwerp?

Het antwoord luidde ontkennend. Ten aanzien juist van de grondvragen bleken de meeningen ver uiteen te gaan.

Nu komen we op een ander onderwerp. Eenzelfde onzekerheid als we hierboven constateerden, blijkt onder de gereformeerden van vóór '44 te bestaan, óók al voor wat betreft beteekenissen en draagwijdte der in de confessie voorkomende uitdrukking: „buiten de kerk geen zaligheid”. Volgens wijlen ds G. Doekes (G.T.T. XII, 443 v.) zijn deze „ronde woorden”, „in dit verband voor geen tweërlei uitlegging vatbaar”. Immers, zoo gaat hij verder, „hier is ontegenzeggelijk sprake van de zichtbare, georganiseerde kerk, aan wier onderwijzing en tucht de lidmaten zich hebben te onderwerpen. Het „extra ecclesiam nulla salus” — buiten de kerk geen zaligheid — is geen paapsche doling, maar een Gereformeerde waarheid”. Het is „de regel, de ordinare huishouding Gods” (al zijn er z.i. ook uitzonderingen). Vgl. G. Doekes, „De Moeder der Geloovigen”, 46 e.v. Over die „uitzonderingen” spreken we hier niet; ik geloof er niet aan, maar dat komt later wel. Het gaat ons om die andere vraag: institutionele kerk, ja of neen? Elders stelt ds Doekes de vraag, of deze „gereformeerde waarheid” al of niet te verbinden is met de pluriformiteitsgedachte. „Het gaat” — zoo zegt hij — „het gaat eenvoudig over de vraag, of de belijdenis aangaande de ware kerk, buiten welke geen zaligheid is, ruimte laat voor wat men onder pluriformiteit verstaat. En dan spreekt de Confessie, zooals we aantoonen, zoo duidelijk mogelijk uit, dat die ruimte niet bestaat”.

¹⁾ Ons voorgaand artikel over de pluriformiteit is per abuis als hoofdartikel geplaatst.

Deze meening wil dus noch de exegese van de uitdrukking in kwestie, noch de oplossing van de daarmee samenhangende pluriformiteitsvraag laten uitgaan van een ander kerkbegrip, dan naar schrijvers overtuiging in het desbetreffende artikel der confessie is uitgedrukt. Dit kerkbegrip is dat van „de zichtbare, georganiseerde kerk”.

Van den anderen kant benadert evenwel dr H. Bouwman de kwestie, als hij schrijft (Bazuin, 16 Mei '13), dat de uitdrukking, „dat buiten haar geen zaligheid is”, allereerst ziet op de kerk als „lichaam van Christus”, waartoe behooren enkel en alleen de geloovigen; maar dat, wijl dat „mystieke lichaam van Christus” de geloovigen niet op andere wijze vergadert dan in de zichtbare vergaderingen van hen, die Christus' naam belijden, „daarmede ook is uitgesproken, dat voor hen, die de genade van Christus, aan Zijne kerk gegeven, versmiden, geen zaligheid is”. Deze schrijver wil derhalve in de exegese der bekende uitdrukking uitgaan van wat hij noemt „het (onzichtbare) mystieke lichaam van Christus”. Daar staat echter weer tegenover, dat hij dan weer vandaar wil uitkomen bij de „zichtbare georganiseerde kerk”; door Doekes evenwel was deze vóór op geplaatst. En nadat dr Bouwman tusschen „wezen” en „vorm” der kerk onderscheid gemaakt heeft in diër voege, dat zijn uitgangspunt voor de exegese van de bekende woorden een ander kon zijn dan dat van Doekes, wordt daarna voor de pluriformiteitsgedachte plaats ingeruimd met behulp van de voor het besef van ds G. Doekes methodisch hier niet leidinggevend distictie tusschen „wezen” en „vorm” der kerk; vandaar, dat straks Bouwman tot een conclusie komen kan, die van die van Doekes zich nu wel verwijdt: „bovendien ziet de uitdrukking pluriformiteit niet op het wezen, maar op den vorm der kerk, op hare institutionele openbaring”. De opmerking van ds G. Doekes wilde immers de pluriformiteit aanwijzen als iets waarvoor de confessie geen plaats heeft; maar Bouwman neigt er toe, de pluriformiteit ernaes verbindbaar te achten; doch ziet zich dan gedwongen tot het wezen-vorm-schema.

Een midden-standpunt neemt dr K. Dijk in. Eener-

zijds meent deze auteur (in 1920) („Buiten de Kerk geen Zaligheid”, 55), dat ieder het eens kan zijn met Maresius' opvatting, volgens welke het axioma, dat buiten de kerk geen zaligheid is, te verstaan is van het „mystieke” lichaam van Christus bestaande „alleen uit de uitverkorenen en waarlijk geloovigen”, een uitspraak, welke in ieder geval den indruk wekt, dat dr K. Dijk zelf Maresius' opinie deelt. Toch is dit niet juist, als men Maresius zelf er op naslaat. Let maar op: dr Dijk voegt aan de boven aangehaalde woorden toe, dat het desbetreffende artikel in de belijdenis „geen enkele reden aangeeft, om dit axioma (buiten de kerk enz.) te betrekken op de Kerk als instituut, alsof zij alleen het privilege der heilsuitdeeling zou bezitten” (57). En hier blijkt hij van Maresius te verschillen. Hij heeft Maresius n.l. niet volledig aangehaald. Deze schrijft immers ²⁾, dat weliswaar in de eerste plaats en in zichzelf genomen de slagzin „buiten de kerk geen zaligheid” slaat op dat „mystieke lichaam van Christus” (dat dan, wij gelooven: ten onrechte wordt beschouwd als alleen te bestaan uit uitverkorenen en waarlijk geloovenden); maar hij voegt er iets aan toe, en dat tweede is door dr Dijk hier niet genoemd. Maresius voegt er aan toe: „evenwel, omdat dit mystieke lichaam van Christus tot Hem niet anders pleegt te worden vergaderd, tenzij dan in de zichtbare vergaderingen (coetus) van hen, die Zijn Naam belijden, daarom kan in de tweede plaats óók worden gezegd, dat buiten de zichtbare kerk, indien iemand haar gemeenschap (communio) door verachting en zelfbehagen veracht heeft, geen zaligheid kan verkregen worden. Ook nu weer laten we deze constructie voor rekening van den schrijver; we constateeren alleen, dat hij wel wat meer zegt, dan de referent liet zien. We vinden dat jammer, omdat Maresius in een ander werk nog op de zaak terug komt ³⁾. Maar dit blijve thans rusten. Voor dit oogenblik is het nuttig, te constateeren, dat, en nu weer aan den anderen kant, dr Dijk van meening bleek (59), dat hier (d.w.z. in het „buiten de kerk.....” en in de teekening, die de Confessie geeft van „ware en valsche Kerk”) de pluriformiteit niet geleerd wordt, al wordt ze dan ook „evenmin veroordeeld of buitengesloten”; ook dr Dijk spreekt van „toelating” (vgl. wat daarover in ons vorig artikel reeds gezegd is). Van andere uitspraken zien we af.

Intusschen, we zijn er nog niet. Want met de voorgaande hangt een andere vraag samen: zijn de kenteekenen der ware en der valsche kerk steeds opstateerbaar, ja dan neen? Dat deze vraag voor de handhaving der belijdenis inzake ware en valsche kerk, en dus ook voor de pluriformiteitsvraag, van groot belang is, zal wel niemand ontkennen, vooral niet in een periode, waarin over „kenmerken” en „kenteekenen” veel gesproken en geschreven is. Welnu, de één geeft hier in bevestigenden, de ander ontkennenden zin bescheid.

Bevestigend antwoordt op de gestelde vraag dr K. Dijk, die (a.w. 59) constateert, „dat, al stelt de Confessie de norm der Schrift, zij voor de notie Ecclesiae falsae (kenmerken der valsche Kerk) de trekken ontleend heeft aan de openbaring der Roomsche Kerk, en dus aan de in het begin der 16e eeuw bestaande werkelijkheid”. Volgens dezen auteur is de Roomsche kerk hier „als model gebruikt”. Deze meening latende voor rekening van den auteur, meenen we in elk geval te mogen vaststellen, dat een auteur, die zoo denkt over een onderdeel der wordingshistorie der Confessie, dan toch met des te meer klem zal volhouden, wat anderen, ook al deelen ze zijn meening inzake de ontstaansgeschiedenis der onderhavige confessionele uitspraak niet, op andere gronden aanvaarden: dat n.l. kenteekenen altijd teekenen zijn, en dan teekenen voor het kennen, dat zij derhalve, voor wie een oog heeft om te zien, zichtbaar zijn, patent, niet latent. Zij vragen zich af, waar men zou uitkomen, indien men de teekenen van brood en wijn en waterbad onzichtbaar noemde? Het woord teekenen beteekent h.i. in de Kerk altijd iets zichtbaars, waarneembaar voor wie zien kan, d.i. een oog heeft. Gelijk bij alle mogelijke kenteekenen, zoo staat het voor hun besef ook hier. Altijd blijft het een andere kwestie, wé de teekenen opmerkt, wie met behulp daarvan een syllogisme bouwen kan, en hoe hij dat kan. Maar hoe dit zij „een kenteeken, óók, en juist gelijk het in de confessie — een boek voor iedereen — aangegeven staat, zal huns inziens steeds patent (zichtbaar) moeten zijn, zonder ooit latent (verborgen) te kunnen worden: aan latente kenmerken kan immers niemand iets „kennen”; óók niet de man, die wél „oogen kreeg om te zien”. Het spreken van „latente kenmerken” is logisch veroordeeld, en bepaald gevaarlijk

²⁾ Foederatum Belgium etc., Groningae, 1652, 394.

³⁾ Breve Systema, Groningae, 1749; daar heet het, dat het bekende axioma („buiten de kerk geen zaligheid”) moet verstaan worden: 1e van de vergadering (ecclesia) der uitverkorenen; 2e van de innerlijke gemeenschap met Christus en de Heiligen; 3e van de uiterlijke gemeenschap (communio) met een (aliquo) zichtbare vergadering (coetus) door het hooren van het Woord en het gebruik der sacramenten, zoo dikwijls en zoover daartoe de gelegenheid wordt opengesteld. Verwijzing naar Joh. 10: 16, Ef. 4: 13 (bl. 452; loc. 16, par. 63).

voor de h
passing v
een hante
Dit nee
de kerk-v
ken” der
verwees d
blad betu
van ds v
het Herv.
baart, de
Tegen b
van Goo
zich; en
liere uits
heb bed
kenmerke
trede
26 Febr.
„hiermee
de Ned. M
welke ech
achter de
Dat nu
laat zich
h i n d e
merk den
„art 31 M
die verhin
ontbre
want het
wezig in
niemand
lating van
voor het
heeft. Er
these van
these een
zelfbeproe
middellijk
king tot
kerk aan
verder d
kenmerke
die de
te kennen
betreffend
daarmee a
in inzake
schrif
men. „De
geciteerd,
stemming
worde
recht
te wel
de val
schrif
men”.

Ook de
zeggen t
(herhaald
moeten)
wij da
termen
men? Z
zuiver sel
die de pl
doch als
raat — d
kwestie v
merken, h
mogelijk
paald br
divergen

Voor le
zal dus d
haalde an
kan zijn
riformitei
heid om
hange
nitie als
de heete
gladweg
pluriform
betreke
geen s
gen. Zoo
merkinge
de besche
delijk voc
de veelhe
gen reoc
ontstente
bleem, ten
Men ka
alleen d
wat wij
geenszins
dat de de
ties geen
ondergesc
problem”
tegenspra
ons opgev